

Rådslag 2010

i Svenska Röda Korset

Varför Rådslag 2010?

Vid flera tillfällen under senare år har en offentlig debatt förts om styrelseordförandens uppdrag och ersättning inom Svenska Röda Korset (SRK). En sådan debatt har även förts i början av detta år.

SRK:s ordförande har ytterst sitt uppdrag från medlemmar och kretsar som via sina riksstämooombud beslutat om detta och som ur medlemsavgifterna betalar arvudet. Det uppdrag och arvode som nu gäller beslutades av Riksstämman 2008. I den offentliga debatten har detta beslut ifrågasatts. Centralstyrelsen har därför beslutat att genomföra ett rådslag där medlemmarna genom kretsarna får möjlighet att ge sin mening till känna. Varje kretsstyrelse avgör i vilken form man inom kretsen ska diskutera frågan: om man vill ordna ett medlemsmöte eller om styrelsen behandlar frågan. Regionråden står till kretsarnas förfogande inför dessa diskussioner. Även SRK:s valberedning kan svara på frågor. Valberedningen kan kontaktas genom dess ordförande Stig Andersson stig.andersson@redcross.se eller Johanna Vikström, johanna.vikstrom@redcross.se eller telefon 08-452 46 60.

Kretsarnas svar ska vara huvudkontoret tillhanda senast
måndagen den 12 april 2010.
Blankett och svarskuvert bifogas.

Kretsarnas synpunkter kommer att sammanställas och överlämnas till valberedningen som därefter ger en rekommendation om vad som ska gälla fram till nästa Riksstämman, som äger rum 2011. Det är rimligt att räkna med att de kommer att påverka även det beslut som då fattas av stämman. De förslag som kretsen kommer fram till ska alltså ses i ett längre perspektiv och inte endast för det närmaste året.

Ordförande Bengt Westerberg kommer att följa valberedningens rekommendation. När det gäller arvudet kommer den att tillämpas från och med den 1 mars 2010. I avvaktan på valberedningens rekommendation tar han inte ut något arvode från SRK. Det deponeras under tiden på ett särskilt konto hos SRK.

Hur blev det som det är?

En intern utredning om uppdraget för ordföranden för SRK gjordes 1989. Slutsatsen blev att ”Skall uppdraget fullgöras på ett sätt som svarar inte bara mot rörelsens förväntningar utan också mot kraven i det nutida samhället och förhållandet till omvärlden måste en ordförande i SRK räkna med ett heltidsengagemang eller åtminstone kunna engagera sig långt mer än vad som ryms inom ramen för en halv veckoarbetstid.”

Det fastslogs vidare att ”ingen som åtar sig ett politiskt eller ideellt uppdrag skall behöva lida en direkt förlust i form av löneavdrag eller annat inkomstbortfall under den tid då vederbörande fullgör sitt uppdrag”. Det konstaterades att SRK redan, i linje med detta synsätt, hade beslutat om ersättning till centralstyrelseledamöter för förlorad arbetsförtjänst på grund av uppdraget. Även för ordföranden handlade det om ett ideellt uppdrag med ersättning för utebliven inkomst under en begränsad tid och inte om en anställning.

Riksstämman 1990 beslutade att ordföranden skulle arbeta heltid för SRK och uppbära ekonomisk ersättning för inkomstbortfall på grund av uppdraget.

På Riksstämman 1999 beslutades om en stor omorganisation av SRK. Distrikten avskaffades. Det fastslogs att en kraftsamling skulle ske kring det lokala arbetet. Detta innebar också ökade krav på den gemensamma nivån, främst centralstyrelsen. Denna måste formulera tydliga mål och program och resursmässigt prioritera det lokala arbetet. Detta arbetssätt har beskrivits så att förtroendevalda styr och anställda möjliggör. Det beslutet har också präglat ordförandens uppdrag, arbete och tidsinsats sedan dess.

I anslutning till omorganisationen ändrades ersättningsprincipen för ordföranden till arvodering. Arvodet har sedan 1999 legat på i huvudsak samma nivå (realt sett) och endast varierat med arbetstiden. Ordförandens uppdrag och arvode har 2005 och 2008 beslutats av Riksstämman. Vid den senaste Riksstämman fattades ett enhälligt beslut efter en lång debatt.

Hur är det i dag?

Styrelseordförandens uppdrag är enligt Riksstämman 2008:

- att ha det övergripande ansvaret för organisationens alla delar med bl.a. det samlade ansvaret för kontakter och samverkan med kretsar, regioner och ungdomsförbundet.
- att vara den främste företrädaren nationellt och internationellt.
- att vara ett tydligt ansikte utåt i opinionsbildning och debatt.
- att stå till förfogande för internationella uppdrag inom rödakors- och rödahalvmånerörelsen.

För närvarande är SRK:s ordförande också vice ordförande i Internationella rödakors- och rödahalvmånefederationen (Internationella Federationen).

Såväl 2005 som 2008 års Riksstämman har bedömt att uppdraget som ordförande i SRK motsvarar 70 procent av heltid. Arvodet för detta uppdrag uppgår enligt beslutet på 2008 års Riksstämman till 47 950 kronor per månad.

När ordföranden i SRK i november 2005 valdes till vice ordförande i Internationella Federationen bedömde centralstyrelsen att för detta uppdrag krävdes 30 procent av heltid. Arvodet justerades därefter. Denna bedömning bekräftades av Riksstämman 2008.

Ordförandens arvode uppgår således för närvarande till 68 500 kronor per månad för heltid. Enligt beslutet på Riksstämman 2008 ska arvodet när vice ordförandeskapet i Internationella Federationen upphör återgå till 47 950 kronor.

Ordföranden lägger sammantaget 230-240 dagar på de bägge uppdragen. Många dagar är inte begränsade till åtta timmar och en stor del av arbetstiden är förlagd till kvällar och helger. Till detta kommer ytterligare tid för inläsning och förberedelser.

Ett arvode av detta slag kan inte fullt ut jämföras med en lön som utgår till en anställd. En rad förmåner är förenade med en lön men inte med ett arvode, såsom avtalspension, semestertillägg och traktamenten. Om hänsyn tas till detta motsvarar ett arvode på 68 500 kronor en lön på 50 000-55 000 kronor.

Olika sätt att se på ordförandens uppdrag och arvode

I de rödakors- och rödahalvmåneföreningar som finns runt om i världen har man valt olika ledningsmodeller. I de fall där ordföranden har uppdraget som ett fritidsuppdrag ligger ett större ansvar på tjänstemännen. I några fall är det till exempel generalsekreterarna som representerar sina föreningar i Internationella Federationens styrelse.

Finska Röda Korset är ett exempel på en nationell förening som har valt en annan ledningsmodell än SRK. Ordföranden har där uppdraget som ett fritidsuppdrag och får ingen ersättning. Uppdraget innehas för närvarande av landets riksbankschef. Uppdraget bedöms ta 30-35 dagar i anspråk. Det kan kanske ses som det minimum som uppdraget kräver.

Till SRK:s senaste Riksstämman väcktes motioner som föreslog ett mindre omfattande uppdrag och ett lägre arvode för ordföranden. De alternativ som framfördes innebar i korthet:

- att ordföranden endast ska ha till uppgift att leda centralstyrelsen samt att i vissa sammanhang representera och att ersättning utgår enligt samma princip som för övriga ledamöter i centralstyrelsen, d.v.s. i princip för förlorad inkomst.

- att ordförandens uppdrag ska begränsas till att motsvara en halvtidsinsats och att arvodet anpassas till det.
- att ordförandens arvode – och uppdrag – anpassas till vad som gäller i andra humanitära organisationer. De frivilligorganisationer med humanitär verksamhet som finns i Sverige ser olika ut. Vissa samlar endast in pengar och överför dem till verksamheter som bedrivs i andra länder. SRK gör detta, men bedriver därutöver omfattande social verksamhet och opinionsbildning i Sverige. De flesta övriga organisationerna har några tiotal anställda på en ort och liten lokal verksamhet. Den enda humanitära organisation som SRK i viss mån kan jämföras med är Rädda Barnen. I tabellen jämförs SRK med Rädda Barnen med siffror hämtade ur årsredovisningarna för 2008:

	SRK	Rädda Barnen
Medlemmar, antal	253 000	88 000
Frivilliga, antal	40 000	4 600
Lokalavdelningar, antal	1 200	234
Anställda, antal	496	197
Omsättning, milj kr	864	690

Rädda Barnens ordförande sköter för närvarande ordförandeskapet som ett fritidsuppdrag vid sidan av ett annat heltidsarbete och uppbär för detta ett arvode på 20 000 kronor per månad.

Inför Riksstämman 2011 har SRK:s valberedning stämmans uppdrag att bereda arvodesfrågan. När valberedningens har övervägt frågan har utgångspunkten varit den som gällt sedan 1989, d.v.s. att ordföranden har detta uppdrag som sitt huvuduppdrag och att eventuella andra uppdrag måste komma i andra hand. Uppdraget innebär, åtminstone periodvis, en större arbetsinsats än en vanlig 40-timmarsvecka. Förslaget till arvode bör vara långsiktigt och gälla oberoende av vem som innehar uppdraget. Arvodet bör täcka alla uppdrag som sammanhänger med ordförandeuppdraget i SRK, alltså även eventuella uppdrag inom den internationella rörelsen. Arvodet bör ligga på en sådan nivå att SRK inte blir hänvisat till att välja personer som är ekonomiskt oberoende.

Om man håller fast vid modellen med en arbetande styrelseordförande har valberedningen mot denna bakgrund föreslagit att arvodet ska följa det arvode som utgår till riksdagsledamöter, för närvarande 55 000 kronor per månad. Valberedningens motivering för att knyta arvodet till riksdagsmannaarvodet är att man önskar knyta det till vad som gäller i andra demokratiska och transparenta organisationer. Knytningen till riksdagsarvodet ger också automatiskt associationer till ett uppdrag, som inte är reglerat i visst antal timmar och som blir så betydelsefullt och krävande, som innehavaren själv har förmåga och egen vilja att göra det.

Tre alternativ för framtiden

Mot den bakgrund som här har givits redovisas följande tre alternativ att ta ställning till för er i kretsarna.

Det har i den offentliga debatten diskuterats huruvida olika styrmodeller skiljer sig kostnadsmässigt. Grovt sett kan de olika alternativen dock anses vara *kostnadsmässigt likvärdiga*. Det som skiljer dem är snarare hur mycket resurser som läggs på förtroendemannasidan (ordföranden men också andra styrelseledamöter) respektive anställda tjänstemän. Vad det handlar om är alltså att ta ställning till vilken typ av ordförandeskap vi vill ha inom SRK.

Alternativ A

Ordföranden har uppdraget som sin huvudsakliga sysselsättning och ett arvode som följer arvodet till riksdagsledamöter, för närvarande 55 000 kronor per månad

Motivering. Alternativet motsvarar arbetsmässigt vad som gäller i dag och motiveras av att SRK har sådana förväntningar på ordförandens arbetsinsats att uppdraget måste vara ordförandens huvudsakliga sysselsättning och inte kan utföras som ett fritidsuppdrag samt av en önskan att skapa en balans mellan vad som sköts av den förtroendevalda ordföranden respektive anställda tjänstemän.

Uppdrag. Uppdraget är det som för närvarande gäller. Den totala arbetsinsatsen för ordföranden kan uppskattas till 230-240 dagar per år. Grovt sett kan man mot bakgrund av erfarenheterna från senare år konstatera att en tredjedel av tiden går till vardera

- att leda centralstyrelsen, delta i stadgemässiga möten och dialogmöten med kretsar, ha fortlöpande kontakt med generalsekreteraren och andra medarbetare samt att ta det yttersta ansvaret för att Riksstämmans beslut om bland annat verksamhetsinriktningen genomförs och att verksamheten inom föreningen utvecklas på ett positivt sätt.
- att göra 25-30 besök i kretsar och regioner och att representera Svenska Röda Korset i en rad externa sammanhang i Sverige.
- att representera Svenska Röda Korset – och för närvarande också Internationella Federationen – i internationella sammanhang.

Arvode. Följer arvodet för riksdagsledamöter, för närvarande 55 000 kronor per månad. Det förutsätts att ordföranden inte har sidouppdrag som inkräktar på rödakorsuppdraget.

Alternativ B

Arvodet anpassas till vad som gäller i likvärdiga organisationer och uppdraget därefter

Motivering. Alternativet motiveras av en önskan att arvodet för ordföranden i SRK ska vara i linje med andra humanitära organisationer. I till exempel Rädda Barnen är ordförandens arvode 20 000 kr per månad och utgår i princip som ersättning för arbetsinsatser som sker på fritiden, alltså vid sidan ett ordinarie heltidsarbete.

Uppdrag. Arvodet blir i viss mån bestämmande för uppdraget. Detta blir mer begränsat än vad som nu gäller. Stora delar av de uppgifter som i dag ligger på ordföranden när det gäller representation nationellt och internationellt samt kontakter med kretsar läggs över på tjänstemän.

Självfallet måste ordföranden och centralstyrelsen närmare diskutera vilka prioriteringar som på kort sikt ska göras. Inför Riksstämman 2011 bereds frågan ytterligare av valberedningen för att därefter beslutas av stämman. Men om man utgår från en arbetsinsats på cirka 100 dagar och samma fördelning på inriktningen som i alternativ 1 kan det till exempel innebära att det finns tid för cirka ett kretsbesök per region och år, viss representation för SRK:s räkning och ett par besök per år i systerföreningar i andra länder. Uppdraget som vice ordförande i Federationens styrelse fullgörs, så länge det är aktuellt, i samma omfattning som i dag. Därefter frigörs tid för andra insatser.

Arvode. 20 000 kronor per månad. Det förutsätts att ordföranden har annat huvudsakligt arbete.

Alternativ C

Ordföranden har uppdraget som ett fritidsuppdrag och förutsätts lägga minst 30 dagar per år på aktiviteter för SRK:s räkning

Motivering. Alternativet utgår från den principiella inställningen att alla förtroendevalda ska arbeta utan ersättning. Allting som kräver arbetstid utöver vad som kan göras på fritiden sköts av anställda tjänstemän. Flertalet av de uppgifter som i dag ligger på ordföranden tas med andra ord över av tjänstemän. Av det följer att det jämfört med i dag sker en tydlig förskjutning från förtroendemannasidan till tjänstemannaorganisationen. Denna ledningsmodell användes inom SRK fram till 1989.

Uppdrag. Alternativet innebär att det inte är möjligt att ha kvar den uppdragsbeskrivning som har använts sedan 1989. Även i detta alternativ förutsätts att ordföranden och centralstyrelsen i det korta perspektivet prioriterar vad som måste göras. Inför Riksstämman 2011 bereds frågan ytterligare av valberedningen för att därefter beslutas av stämman.

Med utgångspunkt i den omfattning ordförandeuppdraget har i Finska Röda Korset kan man grovt sett räkna med den disponibla tiden i huvudsak måste användas till att leda

centralstyrelsens sammanträden, delta i överläggningar med ordföranden i regionerna, Regionalt forum och dialogmöten, överläggningar med generalsekreteraren samt internationella möten.

5-10 dagar torde kunna disponeras för andra aktiviteter. För närvarande behövs all denna tid till att fullgöra uppdraget som vice ordförande i Internationella Federationen, men när detta uppdrag upphör i november 2013 kan tiden disponeras för till exempel ett par besök per år i regioner och kretsar, ett eller ett par framträdanden för SRK:s räkning i olika sammanhang och något besök i en systerförening.

Arvode. Inget arvode.